

Sygn. akt *XVII AmA 126/13*

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 listopada 2014r.

Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

w składzie:

Przewodniczący: **SSO Maria Witkowska**

Protokolant: sekretarz sądowy Patrycja Żuk

po rozpoznaniu w dniu 20 listopada 2014r. w Warszawie na rozprawie

sprawy z odwołania (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W.

przeciwko **Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów**

o **stwierdzenie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów**

na skutek odwołania (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W. od decyzji Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 28 czerwca 2013 roku Nr (...)

uchyla zaskarżoną decyzję.

SSO Maria Witkowska

Sygn. akt XVII AmA 126/13

UZASADNIENIE

Decyzją Nr (...) z dnia 28 czerwca 2013r. pozwany Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, po przeprowadzeniu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów:

I. na podstawie art. 27 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 ze zm.) oraz stosownie do treści art. 33 ust. 6 tej ustawy uznał, że działanie (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W. polegające na stosowaniu we wzorcach umownych postanowień o treści:

A. „Opłaty Członkowskie Klubu mogą wzrastać, pod warunkiem powiadomienia Członka o tym fakcie z jednomiesięcznym wyprzedzeniem, z wyjątkiem Składek Członkowskich przedpłacanych kwartalnie lub rocznie, które wzrastają z momentem przedłużenia umowy.” (pkt 1.12 „Warunków członkostwa w klubach (...)” i pkt 1.11 „Warunków członkostwa w klubach (...)”);

B. - „Z zastrzeżeniem pkt 4.5 w czasie minimalnego okresu członkostwa Członek nie może zrezygnować ze swojego członkostwa, z powodów innych niż: (i) gdy Klub rażąco narusza warunki umowy i pomimo pisemnego wezwania udzielającego mu 21 dniowego terminu na zaniechanie naruszeń nie naprawia takiej sytuacji.” (pkt 3.4 „Warunków członkostwa w klubach (...)”),

- „W czasie minimalnego okresu członkostwa Członek nie może zrezygnować ze swojego członkostwa, z powodów innych niż: (i) gdy Klub rażąco narusza warunki umowy i pomimo pisemnego wezwania udzielającego mu 21 dniowego terminu na zaniechanie naruszeń nie naprawia takiej sytuacji." (pkt 3.4 „Warunków członkostwa w klubach (...));

C. „W przypadku rozwiązania umowy z przyczyn wskazanych w art. 3.8, 3.9 Członek jest zobowiązany do zapłaty na rzecz Klubu kary umownej w wysokości stanowiącej równowartość Składek Członkowskich za liczbę miesięcy zadeklarowaną w Formularzu Aplikacyjnym, za które Członek nie dokonał zapłaty." (pkt 3.10 „Warunków członkostwa w klubach (...)" ipkt. 3.10 „Warunków członkostwa w klubach (...));

D. - „Pisemne powiadomienia, które są wymagane od którejkolwiek ze stron winny być wysyłane listem poleconym lub kurierem na adres podany w Formularzu Aplikacyjnym lub inny adres podany przez którąkolwiek ze stron, z wyjątkiem postanowień artykułów (...) 1.12, (...), gdzie zawiadomienie może być podane poprzez wywieszenie informacji w danym obiekcie Klubu" (pkt 4.6 „Warunków członkostwa w klubach (...));

- „Pisemne powiadomienia, które są wymagane od którejkolwiek ze stron winny być wysyłane listem poleconym lub kurierem na adres podany w Formularzu Aplikacyjnym lub inny adres podany przez którąkolwiek ze stron, z wyjątkiem postanowień artykułów (...) 1.11, (...), gdzie zawiadomienie może być podane poprzez wywieszenie informacji w danym obiekcie Klubu" (pkt 4.6 „Warunków członkostwa w klubach (...));

stanowi praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, polegającą na stosowaniu postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego, co stanowi naruszenie art. 24 ust. 2 pkt 1 w zw. z art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów - i stwierdził zaniechanie jej stosowania z dniem 31 grudnia 2012r.

II. na podstawie art. 27 ust. 4 w zw. z art. 26 ust. 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 ze zm.) oraz stosownie do treści art. 33 ust. 6 tej ustawy w związku ze stwierdzeniem stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów określonej w pkt. I niniejszej decyzji, w celu usunięcia trwających skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów zobowiązał (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W. do przedstawienia konsumentom propozycji podpisania aneksów do umów zawartych z konsumentami przed dniem 31 grudnia 2012 r., na podstawie których Spółka nadal świadczy usługi na rzecz konsumentów, w sposób zapewniający wyeliminowanie z ich treści naruszeń wskazanych w pkt. I sentencji niniejszej decyzji, w terminie 2 miesięcy od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji.

III. na podstawie art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 ze zm.) oraz stosownie do treści art. 33 ust. 6 tej ustawy nałożył na (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W. karę pieniężną w wysokości 184 920 zł płatną do budżetu państwa z tytułu naruszeń określonych w pkt. I niniejszej decyzji.

Powód - (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W. w odwołaniu zaskarżył w całości niniejszą Decyzję, zarzucając jej:

a) naruszenie przepisów prawa materialnego tj. art. 24 ust. 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 479⁴³ kpc poprzez jego błędną interpretację polegającą na uznaniu, że zakaz stosowania postanowień

wzorca wpisanych do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, dotyczy wszystkich przedsiębiorców, podczas gdy zakaz ten, dotyczy wyłącznie przedsiębiorcy, będącego stroną postępowania w sprawie o uznanie danego postanowienia wzorca umowy za niedozwolony, zgodnie z art. 479³⁶ i następnymi kpc;

b) naruszenie przepisów prawa materialnego tj. art. 24 ust. 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów poprzez jego błędną interpretację polegającą na przyjęciu, że pod pojęciem "postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru" należy rozumieć każde postanowienie wzorców umów stosowane przez przedsiębiorców, które choćby w nieznacznym stopniu pokrywa się z postanowieniami wpisanymi do rejestru, a w konsekwencji uznanie, że postanowienia stosowane przez Skarżącą stanowiło praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów.

a w przypadku nie uznania zasadności zarzutów z pkt a) i b) powyżej:

c) naruszenie przepisów prawa materialnego tj. 28 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów poprzez jego niezastosowanie i niewydanie decyzji zobowiązującej do podjęcia lub zaniechania określonych działań zmierzających do zapobieżenia naruszeniom podczas, gdy Skarżąca podjęła działania mające na celu zaprzestanie stosowania postanowień będących przedmiotem postępowania zakończonego wydaniem zaskarżonej decyzji;

d) naruszenie przepisów prawa materialnego tj. art. 106 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów poprzez nałożenie na Skarżącą kary pomimo, podjęcia przez Spółkę szeregu działań, w szczególności wprowadzenia w styczniu 2013 r. nowych warunków umów i wycofania z obrotu postanowień umownych będących przedmiotem postępowania prowadzonego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

e) naruszenie przepisów postępowania tj. art. 217 § 1 kpc w zw. z art. 227 kpc w zw. z art. 84 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów i art. 7 kpa polegające na oddaleniu zgłoszonego przez Skarżącą wniosku dowodowego o dopuszczenie dowodu z zeznań świadka B. K. oraz z wyjaśnień w charakterze strony Pana N. S., które to wnioski zmierzały do wyjaśnienia okoliczności istotnych dla sprawy w szczególności w zakresie działań podjętych przez Spółkę, które uzasadniały odstąpienie od wymierzenia kary pieniężnej na podstawie art. 106 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz uwzględnienie wniosku Spółki o wydanie przez Prezesa UOKiK decyzji zobowiązującej w trybie art. 28 ustawy o ochronie konkurencji i konsumenta;

f) naruszenie przepisów postępowania tj. art. 233 § 1 kpc w zw. z art. 84 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów poprzez błędną ocenę dowodów tj. dowodu z dokumentów w postaci ogólnych warunków umów stosowanych przez Skarżącą polegającą na uznaniu, że postanowienia wzorca umownego stosowanego przez Spółkę są tożsame z postanowieniami wpisanymi do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, w sytuacji gdy treść tychże postanowień nie była tożsama, jak również analizę postanowień umów stosowanych przez Spółkę w oderwaniu od treści całego wzorca umowy, co w konsekwencji doprowadziło do braku wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego przez Prezesa UOKiK.

Wskazując na powyższe zarzuty powód wniósł o:

1. uchylenie zaskarżonej Decyzji w całości;

ewentualnie, z daleko posuniętej ostrożności procesowej na wypadek uznania przez Sąd, iż klauzule wymienione w pkt I Decyzji, stosowane przez Spółkę są tożsame z klauzulami wpisanymi do rejestru prowadzonego przez Prezesa UOKiK lub część z tych klauzul jest tożsama z klauzulami wpisanymi do rejestru prowadzonego przez Prezesa UOKiK wniósł o:

2. odpowiednią zmianę pkt I Decyzji w zależności od uznania przez Sąd, które z klauzul wymienionych w pkt I Decyzji są tożsame z klauzulami wpisanymi do rejestru prowadzonego przez Prezesa UOKiK; oraz

3. zmianę zaskarżonej Decyzji w pkt II i III poprzez zobowiązanie Spółki do przedstawienia konsumentom, w sposób zwyczajowo przyjęty dla kontaktów Spółki z klientami, propozycji aneksów do umów zawartych przed 31 grudnia 2012 roku, na podstawie których Skarżąca nadal świadczy usługi na rzecz konsumentów, w sposób zapewniający wyeliminowanie z ich treści klauzul wskazanych przez Sąd oraz zaniechanie obciążania Skarżącej karą na podstawie art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Ponadto na podstawie art. 227 kpc w zw. z art. 258 kpc powód wniósł o przeprowadzenie dowodu z zeznań świadka B. K., menedżera finansowego Spółki na następujące okoliczności:

- zaniechanie stosowania przez Spółkę klauzul zakwestionowanych przez Prezesa UOKiK;
- stosowanie jednego formularza członkowskiego, który funkcjonował pod dwiema nazwami w zależności od lokalizacji klubu fitness;
- wprowadzenia nowych warunków członkowskich we wszystkich klubach Spółki;
- rebrandingu klubów Spółki;
- innych działań podjętych przez Spółkę na skutek postępowania wszczętego przez UOKiK;
- rozpatrywania przez Spółkę rezygnacji klubowiczów w czasie trwania Minimalnego Okresu Członkostwa, w tym uwzględnianie wniosków o wcześniejsze rozwiązanie umowy.

Dodatkowo w oparciu o art. 299 kpc wniósł o dopuszczenie dowodu z wyjaśnień Spółki, w szczególności na okoliczności wskazane powyżej, z uwzględnieniem wyjaśnień na temat wszelkich działań podjętych przez Spółkę przed jak i po wszczęciu postępowania przez UOKiK, przy czym za Spółkę wyjaśnienia miał złożyć członek zarządu uprawniony do samodzielnej reprezentacji Spółki (...).

Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów ustalił następujący stan faktyczny:

(...) Sp. z o.o. z siedzibą w W. jest spółką prawa handlowego, działającą na podstawie wpisu do rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego pod numerem (...). Przedmiotem działalności (...) jest świadczenie usług w zakresie poprawy kondycji fizycznej konsumentów poprzez m.in. organizację dla konsumentów zajęć fitness, treningów i umożliwianie korzystania z siłowni. Spółka prowadzi działalność poprzez sieć klubów fitness zlokalizowanych w różnych częściach P..

Przy zawieraniu umów z konsumentami Spółka wykorzystuje wzorce umowne w rozumieniu art. 384 k.c. (...) Sp. z o.o. posługiwało się formularzem członkowskim „Twoje członkostwo. Formularz aplikacyjny”, do którego dołączane były w zależności od rodzaju klubu - „Warunki członkostwa w klubach (...)” albo „Warunki członkostwa w klubach (...)”. Spółka prowadziła bowiem kluby (...) oraz kluby (...), które różniły się zakresem oferowanych usług (k. 86 akt adm.).

We wzorcu umownym zatytułowanym „Warunki członkostwa w klubach (...)” (k. 76 akt adm.) obowiązującym od grudnia 2011r. Spółka zamieściła:

1. w pkt 1.12 wzorca postanowienie o treści: „Opłaty Członkowskie Klubu mogą wzrastać, pod warunkiem powiadomienia Członka o tym fakcie z jednomiesięcznym wyprzedzeniem, z wyjątkiem Składek Członkowskich przedpłacanych kwartalnie lub rocznie, które wzrastają z momentem przedłużenia umowy. ”

2. w pkt 3.4 wzorca postanowienie o treści: „Z zastrzeżeniem pkt 4.5 w czasie minimalnego okresu członkostwa Członek nie może zrezygnować ze swojego członkostwa, z powodów innych niż: (i) gdy Klub rażąco narusza warunki umowy i pomimo pisemnego wezwania udzielającego mu 21 dniowego terminu na zaniechanie naruszeń nie naprawia takiej sytuacji.”

3. w pkt 3.10 wzorca postanowienie o treści: „W przypadku rozwiązania umowy z przyczyn wskazanych w art. 3.8, 3.9 Członek jest zobowiązany do zapłaty na rzecz Klubu kary umownej w wysokości stanowiącej równowartość Składek Członkowskich za liczbę miesięcy zadeklarowaną w Formularzu Aplikacyjnym, za które Członek nie dokonał zapłaty.”

4. w pkt 4.6 wzorca postanowienie o treści: „Pisemne powiadomienia, które są wymagane od którejkolwiek ze stron winny być wysyłane listem poleconym lub kurierem na adres podany w Formularzu Aplikacyjnym lub inny adres podany przez którąkolwiek ze stron, z wyjątkiem postanowień artykułów (...) 1.12, (...), gdzie zawiadomienie może być podane poprzez wywieszenie informacji w danym obiekcie Klubu”.

We wzorcu zatytułowanym „Warunki członkostwa w klubach (...)” (k. 74 akt adm.) obowiązującym od grudnia 2011r. Spółka zamieściła:

5. w pkt 1.11 wzorca postanowienie o treści: „Opłaty Członkowskie Klubu mogą wzrastać, pod warunkiem powiadomienia Członka o tym fakcie z jednomiesięcznym wyprzedzeniem, z wyjątkiem Składek Członkowskich przedpłacanych kwartalnie lub rocznie, które wzrastają z momentem przedłużenia umowy. ”

6. w pkt. 3.3 wzorca postanowienie o treści: „W czasie minimalnego okresu członkostwa Członek nie może zrezygnować ze swojego członkostwa, z powodów innych niż: (i) gdy Klub rażąco narusza warunki umowy i pomimo pisemnego wezwania udzielającego mu 21 dniowego terminu na zaniechanie naruszeń nie naprawia takiej sytuacji.”

7. w pkt. 3.9 wzorca postanowienie o treści: „W przypadku rozwiązania umowy z przyczyn wskazanych w art. 3.7, 3.8 Członek jest zobowiązany do zapłaty na rzecz Klubu kary umownej w wysokości stanowiącej równowartość Składek Członkowskich za liczbą miesięcy zadeklarowaną w Formularzu Aplikacyjnym, za które Członek nie dokonał zapłaty.”

8. w pkt. 4.5 wzorca postanowienie o treści: „Pisemne powiadomienia, które są wymagane od którejkolwiek ze stron winny być wysyłane listem poleconym lub kurierem na adres podany w Formularzu Aplikacyjnym lub inny adres podany przez którąkolwiek ze stron, z wyjątkiem postanowień artykułów 1.11, (...), gdzie zawiadomienie może być podane poprzez wywieszenie informacji w danym obiekcie Klubu”.

Od dnia 01 stycznia 2013 r. Spółka stosuje w obrocie konsumenckim nowy wzorzec umowy zatytułowany „Ogólne warunki członkostwa” (k. 106, 176 akt adm.).

Zamiast kwestionowanego postanowienia dotyczącego podwyżki opłat członkowskich (pkt 1.12 „Warunków członkostwa w klubach (...)” i pkt. 1.11 „Warunków członkostwa w klubach (...)” Spółka wprowadziła w nowym wzorcu postanowienie o treści: „ (...) powiadomi Członka w przypadku wzrostu kosztów świadczenia usług w trakcie Minimalnego Okresu Członkostwa z jednomiesięcznym wyprzedzeniem. Członkowi będzie przysługiwało prawo do odstąpienia od umowy w terminie jednego miesiąca od dnia zawiadomienia o zmianach w Oplatach” (pkt 1.5 „Ogólnych warunków członkostwa”).

Natomiast zamiast postanowień z pkt. 3.4 i 3.10 „Warunków członkostwa w klubach (...)” oraz 3.3 i 3.9 „Warunków członkostwa w klubach (...)” Spółka zastosowała w nowym wzorcu następujące postanowienia:

- „W czasie trwania Umowy Członek może ją rozwiązać bez wypowiedzenia w sytuacji, gdy (...) rażąco narusza warunki Umowy i pomimo pisemnego wezwania z określonym co najmniej 21 dniowym terminem na zaniechanie naruszeń nie naprawia takiej sytuacji" (pkt 2.2 „Ogólnych warunków członkostwa");

- „Okres wypowiedzenia umowy zawartej na czas nieokreślony wynosi jeden miesiąc kalendarzowy, który jest liczony od pierwszego do ostatniego dnia miesiąca następującego po złożeniu wypowiedzenia. W okresie wypowiedzenia Członek jest zobowiązany do uregulowania wszelkich zaległych Opłat oraz jest zobowiązany do opłacenia Składki Członkowskiej za okres wypowiedzenia" (pkt 2.3 „Ogólnych warunków członkostwa");

- „W przypadku rozwiązania umowy przed upływem Minimalnego Okresu Członkostwa z przyczyn innych niż wskazane w punkcie 2.2., Członek zapłaci (...) kwotę w wysokości 40% Składek należnych (...) do końca Minimalnego Okresu Członkostwa" (pkt 2.5 „Ogólnych warunków członkostwa").

Postanowienia pkt 4.6 „Warunków członkostwa w klubach (...)” oraz 4.5 „Warunków członkostwa w klubach (...)” nie pojawiły się w treści nowego wzorca.

W rejestrze klauzul abuzywnych zamieszczone zostały następujące postanowienia, które według Prezesa UOKiK są tożsame z odpowiednimi zakwestionowanymi w niniejszym postępowaniu postanowieniami:

- „Uczelnia zastrzega sobie prawo dokonywania zmian wysokości opłat" - uznane za niedozwolone postanowienie umowne wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 20 października 2005 r. sygn. akt XVII AmC 78/05 w sprawie z powództwa Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów przeciwko Wyższej Szkole (...) w Ł., wpisane do rejestru w dniu 03 kwietnia 2006 r. pod nr 624;

- „Wysokość czesnego może ulegać zmianom w zależności od inflacji i aktualnych kosztów kształcenia" - uznane za niedozwolone postanowienie umowne wyrokiem SOKiK z dnia 5 października 2005 r. sygn. akt XVII AmC 20/05 w sprawie z powództwa Prezesa UOKiK przeciwko Wyższej Szkole (...) w Ł., wpisane do rejestru w dniu 03 kwietnia 2006 r. pod nr 643;

- „Z zastrzeżeniem § 4 ust. 2 i 3 Student ma prawo do rozwiązania umowy z końcem danego semestru tj. z dniem 28 lutego w semestrze zimowym, i z dniem 30 września w semestrze letnim (...)” - uznane za niedozwolone postanowienie umowne wyrokiem SOKiK z dnia 28 września 2005 r. sygn. akt XVII AmC 18/05 w sprawie z powództwa Prezesa UOKiK przeciwko Wyższej Szkole (...) w Ł., wpisane do rejestru w dniu 03 kwietnia 2006 r. pod nr 647;
- „Informujemy, iż po odbyciu się pierwszych zajęć nie uznajemy rezygnacji z kursu i nie zwracamy wpłaconej kwoty (...). W szczególnych przypadkach należy skierować pismo (do 1 tygodnia od momentu rezygnacji z kursu) z prośbą o zwrot gotówki lub zwolnienie z dalszej zapłaty do kierownika firmy. Uczestnik zostaje zwolniony z opłat w szczególnych przypadkach uznanych przez szkołę w formie pisemnej” - uznane za niedozwolone postanowienie umowne wyrokiem SOKiK z dnia 30 marca 2006 r. sygn. akt XVII AmC 68/05 w sprawie z powództwa Prezesa UOKiK przeciwko (...), wpisane do rejestru w dniu 08 sierpnia 2006 r. pod nr 807;
- „W przypadku rezygnacji przez słuchacza z uczestnictwa w kursie po podpisaniu niniejszej umowy szkoła nie zwraca uiszczonych opłat za kurs" - uznane za niedozwolone postanowienie umowne wyrokiem SOKiK z dnia 24 maja 2006 r. sygn. akt XVII AmC 87/05 w sprawie z powództwa Prezesa UOKiK przeciwko (...) Sp. z o.o. w K., wpisane do rejestru w dniu 08 sierpnia 2006 r. pod nr 815;
- „Student skreślony z listy studentów ma obowiązek wnieść opłaty do pełnej wysokości obowiązujących za dany semestr" - uznane za niedozwolone postanowienie

umowne wyrokiem SOKiK z dnia 12 lipca 2006 r. sygn. akt XVII AmC 116/05 w sprawie z powództwa Prezesa UOKiK przeciwko Wyższej Szkole (...) w W., wpisane do rejestru w dniu 28 listopada 2007 r. pod nr (...);

- „Skreślenie z listy studentów na wniosek kwestury z powodu nie wnoszenia czesnego przez osoby, którym udzielono zgody na opłaty w ratach miesięcznych nie zwalnia z obowiązku wniesienia opłat za cały semestr pod groźbą niewydania studentowi ewentualnie żądanych świadczeń i wszczęcia procedury egzekucyjnej” - uznane za niedozwolone postanowienie umowne wyrokiem SOKiK z dnia 12 lipca 2006 r. sygn. akt XVII AmC 116/05 w sprawie z powództwa Prezesa UOKiK przeciwko Wyższej Szkole (...) w W., wpisane do rejestru w dniu 28 listopada 2007 r. pod nr 1277;
- „Dyscyplinarne wykreślenie z Listy słuchaczy lub zawieszenie w przerwach słuchacza nie zwalnia Zleceniodawcy z obowiązku uregulowania opłat czesnego za semestr do pełnej wysokości” - uznane za niedozwolone postanowienie umowne wyrokiem SOKiK z dnia 04 sierpnia 2004 r. sygn. akt XVII AmC 46/03 w sprawie z powództwa Prezesa UOKiK przeciwko (...) Centrum (...) Sp. z o.o. w Ł., wpisane do rejestru w dniu 03 września 2007 r. pod nr 1248;
- „Zmiana opłaty nie powoduje konieczności zmiany umowy” - uznane za niedozwolone postanowienie umowne wyrokiem SOKiK z dnia 19 stycznia 2005 r. sygn. akt XVII AmC 2/04 w sprawie z powództwa Prezesa UOKiK przeciwko Z. R., P. P. i S. C. (...) w Ł., wpisane do rejestru w dniu 05 maja 2005 r. pod nr 400;
- „Wysokość opłat wymienionych w p. a, b, d ustala Rektor i podaje w formie zarządzenia do wiadomości, przed rozpoczęciem roku akademickiego” - uznane za niedozwolone postanowienie umowne wyrokiem SOKiK z dnia 05 października 2005 r. sygn. akt XVII AmC 20/05 w sprawie z powództwa Prezesa UOKiK przeciwko Wyższej Szkole (...) w Ł., wpisane do rejestru w dniu 03 kwietnia 2006 r. pod nr 642.

W tym stanie faktycznym Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów zważył, co następuje:

Odwołanie zasługiwało na uwzględnienie, albowiem powód słusznie zarzuca pozwanemu naruszenie art. 24 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. Nr 50, poz. 331 ze zm.) w zw. z art. 479⁴³ kpc poprzez uznanie, że zakaz stosowania postanowień wzorca wpisanych do rejestru postanowień wzorców umownych za niedozwolone dotyczy wszystkich przedsiębiorców, podczas gdy zakaz ten dotyczy wyłącznie przedsiębiorcy będącego stroną postępowania o uznanie danego wzorca umowy za niedozwolony.

Pozwany przyjął, iż postanowienia stosowane przez (...) Sp. z o.o. w wykorzystywanych w obrocie z konsumentami wzorcach umownych o nazwach „Warunki członkostwa w klubach (...)” oraz „Warunki członkostwa w klubach (...)” są tożsame z postanowieniami wpisanymi do rejestru klauzul abuzywnych prowadzonego przez Prezesa UOKiK. Pozwany pominął przy tym fakt, iż rzeczony klauzule wpisane zostały do rejestru na skutek prawomocnych wyroków zapadłych w postępowaniu o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone wobec innych przedsiębiorców, stosujących te klauzule w innych wzorcach. Pozwany stoi bowiem na stanowisku, iż stosowanie klauzuli tożsamej z klauzulą wpisaną do rejestru przez innego przedsiębiorcę, który nie był stroną lub uczestnikiem postępowania zakończonego wpisaniem danej klauzuli do rejestru, stanowi praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów. Pozwany powołuje się w tej kwestii na orzecznictwo sądowe, w tym uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2006r. o sygn. III SZP 3/06 (publik. OSNP 2007 nr.6 poz.309) i wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca 2006r. o sygn. III SK 7/06 (publik. OSNP 2007 nr.13-14 poz.207), które mają przemawiać za trafnością jego poglądów.

Sąd w niniejszym składzie prezentuje jednak odmienne stanowisko, również poparte orzecznictwem sądowym, które jak wynika z powyższego, nie jest w przedmiotowym zakresie jednolite.

Działanie powoda określone w Decyzji stanowiło według Prezesa UOKiK praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 24 ust. 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Zgodnie z art. 24 ust. 1 tej ustawy zakazane jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Z art. 24 ust. 2 pkt 1 tej ustawy wynika, że przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się

godzące w nie bezprawne działania przedsiębiorcy, w szczególności jak stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c. W ocenie Sądu chodzi tu jednak nie o stosowanie postanowień wzorca wpisanych do rejestru postanowień uznanych za niedozwolone przez jakiegokolwiek innego przedsiębiorcę, ale tylko przez przedsiębiorcę, który uczestniczył w postępowaniu zakończonym wpisem do rejestru. Artykuł 24 ust. 2 pkt 1 ustawy znajduje bowiem zastosowanie wyłącznie do przedsiębiorcy, który nie stosuje się do orzeczonego zakazu wykorzystywania niedozwolonych postanowień umowy.

Analogiczne zapatrywanie Sądu Najwyższego wyrażone w wyroku z dnia 12 lutego 2014r. o sygn. III SK 18/13 (publik. LEX nr 1448753) uzasadnia w jego przekonaniu m.in. geneza przepisu dotyczącego zakazu praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Sąd ten wskazał, iż instytucja praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów została wprowadzona do prawa polskiego w ramach procesu dostosowywania prawa polskiego do prawa Unii Europejskiej, konkretnie zaś dyrektywy 98/27/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 19 maja 1998 r. w sprawie nakazów zaprzestania szkodliwych praktyk w celu ochrony interesów konsumentów (Dz.Urz.UE.L 166/51 z późn. zm., dyrektywa 98/27). Z uzasadnienia rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji oraz ustawy - Kodeks postępowania cywilnego (druk nr 366), który zmaterializował się w postaci ustawy z dnia 5 lipca 2002 r. o zmianie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2002 r. Nr 129, poz. 1102) wynika, że zamiarem projektodawcy było objęcie zakresem zastosowania tej instytucji przypadków dalszego stosowania postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru. Realizując powyższe zamierzenie w art. 23a ust. 1 uokik z 2000 r. sformułowano ogólną definicję praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów. Natomiast przepisowi art. 23a ust. 2 uokik z 2000 r. nadano następujące brzmienie: "Za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów uważa się w szczególności stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c., naruszanie obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji, nieuczciwą lub wprowadzającą w błąd reklamę i inne czyny nieuczciwej konkurencji godzące w zbiorowe interesy konsumentów".

W opinii Sądu Najwyższego, z brzmienia przepisu art. 23a ust. 2 uokik z 2000 r. wynikało, że wymienione w tym przepisie zachowania przedsiębiorców zostały uznane przez ustawodawcę wprost za nazwane praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów. W odniesieniu do wymienionych w art. 23a ust. 2 uokik z 2000 r. praktyk (poza praktyką polegającą na naruszeniu obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji) nie było potrzeby weryfikowania, czy objęte zakresem normowania tego przepisu zachowania są bezprawne, ponieważ o ich bezprawności przesądził sam ustawodawca. Mając powyższe na względzie, w dacie podejmowania przez Sąd Najwyższy uchwały III SZP 3/06, niezależnie od ugruntowanej w późniejszym orzecznictwie wykładni art. 479⁴³ k.p.c. oraz poglądów doktryny formułowanych w odniesieniu do skutków wpisu postanowienia umowy do rejestru, istniały podstawy prawne dla przyjęcia założenia, zgodnie z którym stosowanie postanowień wzorców umów o treści tożsamej z treścią postanowień uznanych za niedozwolone prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów i wpisanych do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c., mogło być uznane w stosunku do innego przedsiębiorcy za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów.

Dodatkowo Sąd Najwyższy we wskazanej sprawie miał na względzie, że obowiązująca w dacie podejmowania uchwały III SZP 3/06 ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów z 2000 r. nie przewidywała kar pieniężnych z tytułu praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Ewentualna sankcja finansowa mogła zostać nałożona na przedsiębiorcę dopiero wskutek niewykonania przez niego decyzji Prezesa UOKiK, uznającej jego działanie polegające na stosowaniu postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, a zatem dopiero po uprzednim przeprowadzeniu odrębnego postępowania kończącego się stwierdzeniem tożsamości postanowienia stosowanego przez przedsiębiorcę z postanowieniem wpisanym do rejestru.

Tym samym mimo, iż brzmienie art. 23a ust. 2 uokik z 2000 r. uzasadniało założenie, zgodnie z którym wymienione w tym przepisie zachowanie polegające na stosowaniu postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, zostało uznane przez prawodawcę za bezprawne, podobnego zabiegu interpretacyjnego nie można przeprowadzić w przypadku art. 24 ust. 2 pkt 1-3 uokik z 2007r., który jedynie wylicza w sposób przykładowy zachowania przedsiębiorców, jakie mogą naruszać zakaz praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów z art. 24 ust. 1 uokik.

Sąd Najwyższy wywiódł także, iż orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej i opinie Rzeczników Generalnych wyłączają konieczność sięgnięcia do zasady efektywności prawa unijnego, celem przyjęcia takiej wykładni, zgodnie z którą bezprawne byłyby w świetle art. 24 ust. 2 pkt 1 ustawy okik działania wszystkich przedsiębiorców posługujących się postanowieniami wzorców umowy wpisanymi do rejestru niedozwolonych postanowień. Nie ma zatem potrzeby odwoływania się do zasady efektywności prawa unijnego w celu poszerzenia zakresu skutków wpisu postanowienia do rejestru niedozwolonych postanowień.

Ostatecznie Sąd Najwyższy zajął w powołanym wyroku z dnia 12 lutego 2014r. o sygn. III SK 18/13 stanowisko, iż ani wyrok Sądu Okręgowego - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, ani wpis postanowienia do rejestru nie wiąże w sprawach dotyczących innego przedsiębiorcy, nawet jeżeli kwestionowane w takim postępowaniu postanowienia wzorca umowy mają tożsame brzmienie, co postanowienia uznane wcześniej za niedozwolone i wpisane do rejestru. Natomiast praktyką naruszającą zbiorowe interesy konsumentów może być dalsze stosowanie postanowienia, którego treść jest identyczna z treścią postanowienia, które zostało wpisane do rejestru, tylko przez tego samego przedsiębiorcę, który uczestniczył w postępowaniu zakończonym wpisem do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone. Z uwagi na zasady ustalania niedozwolonego charakteru postanowienia wzorca umowy nie jest możliwe traktowanie jako praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów w rozumieniu art. 24 ust. 2 pkt 1 u.o.k.k. zachowania innego przedsiębiorcy, polegającego na stosowaniu postanowień wpisanych do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone i nakładanie kar pieniężnych z tego tytułu.

Do stanowiska Sądu Najwyższego wyrażonego w wyżej wymienionym wyroku przychylił się Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 30 maja 2014r. o sygn. III CSK 204/13 (publik. LEX 1466608).

Niezwykle ważne w niniejszej sprawie argumenty przedstawił także Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 20 września 2013r. o sygn. II CSK 708/12 (publik. LEX nr 1385871), wskazując, iż wynikająca z art. 479⁴³ k.p.c. rozszerzona prawomocność wyroku uznającego postanowienie wzorca umowy za niedozwolone i dokonany na jego podstawie wpis w rejestrze prowadzonym przez Prezesa UOKiK nie implikują w sobie związania sądu w sprawach dotyczących innego przedsiębiorcy, nawet jeżeli kwestionowane w takim postępowaniu postanowienie wzorca umowy ma tożsame brzmienie, co postanowienie wcześniej uznane za niedozwolone i wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone (art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c.). Taka interpretacja skutków wynikających z art. 479⁴³ k.p.c. zasadnie przyjmuje, że tożsamość brzmienia postanowienia wzorca umowy uznanego za niedozwolony i brzmienia postanowienia, którym posługuje się we wzorcu umowy inny przedsiębiorca, nie zawsze implikuje w sobie tożsamość treściową tych dwóch postanowień, ustaloną w oparciu o dyrektywy wynikające z art. 65 k.c. oraz art. 385 k.c.

Zdaniem Sądu istotnym jest zatem w tym kontekście, iż treść każdego wzorca umownego jest inna i nawet klauzule podobnie brzmiące mogą zostać przez sąd odmiennie ocenione przy uwzględnieniu treści całej umowy. Wpisana do rejestru klauzula umowna uznana za niedozwoloną na kanwie określonego stanu faktycznego i prawnego, jako naruszająca zbiorowe interesy konsumentów, nie stanowi sama przez się prejudykatu dla innych umów. Nie można bowiem wykluczyć, iż analogiczne lub nawet identyczne postanowienia wzorca umowy uznane za niedozwolone, nie będą za takie uznane w kontekście oceny całej umowy w innej sprawie. Abstrakcyjna kontrola wzorca dokonywana przez Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów nie oznacza przecież wyłączenia danej klauzuli z obrotu w ogóle. Dlatego na nieskuteczność postanowienia wzorca umowy uznanego za niedozwolony i wpisanego do rejestru może powoływać się każda osoba, ale tylko wobec pozwanego przedsiębiorcy, wobec którego zapadł wyrok uwzględniający

powództwo o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone i zakazujący stosowania postanowienia (tak Sąd Najwyższy w wyroku II CSK 708/12).

Mając na uwadze powyższe, należy stwierdzić, że wpis postanowienia wzorca umowy do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone obliguje do niestosowania takiego postanowienia we wzorcu umów zawieranych z konsumentami jedynie tego przedsiębiorcę, w stosunku do którego zapadł prawomocny wyrok sądowy w tym przedmiocie. Analogiczna klauzula stosowana przez innego przedsiębiorcę może być bowiem zgodna z prawem w świetle treści jego wzorca, a zatem Prezes UOKiK nie może karać w postępowaniu w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów tego innego przedsiębiorcy automatycznie, z tytułu samego stosowania tożsamej treściowo klauzuli, która nie musi być przecież abuzywna. Nawet bowiem niewielkie zmiany językowe potrafią istotnie zmodyfikować ogólny sens postanowienia, a literalnie tożsame klauzule w konkretnym przypadku mogą realizować inny cel. Nakładanie przez Prezesa UOKiK kary pieniężnej w takiej sytuacji jest tym bardziej bezpodstawne, że nie jest poprzedzone jak w warunkach ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów z 2000r. przeprowadzeniem odrębnego postępowania kończącego się stwierdzeniem tożsamości postanowienia stosowanego przez przedsiębiorcę z postanowieniem wpisanym do rejestru.

Sąd przyjął w niniejszej sprawie, że tożsame w opinii Prezesa UOKiK z objętymi zaskarżoną Decyzją klauzule wpisane do rejestru były stosowane przez innych niż powód przedsiębiorców i zostały wpisane do rejestru na podstawie prawomocnych wyroków zapadłych przeciwko innym niż powód przedsiębiorcom, co wynika z ustaleń poczynionych w stanie faktycznym. Sąd zważył zatem, iż aby stwierdzić, że klauzule stosowane przez powoda są tożsame w swej abuzywności z klauzulami wpisanymi do rejestru powołanymi przez pozwanego musiałyby przeprowadzić analizę właściwą dla postępowania o uznanie postanowienia wzorca umowy za niedozwolone, do czego niniejsze postępowanie nie służy. Natomiast bez głębszej analizy takiego rozstrzygnięcia nie można dokonać, zwłaszcza, że postanowienia stosowane przez powoda dotyczą innego typu działalności przedsiębiorcy (świadczenie usług związanych ze sportem) niż klauzule wpisane do rejestru odnoszące się do warunków umowy między słuchaczem/studentem a szkołą/uczelnią, które są kreowane również poprzez przepisy prawa, chociażby zawarte w ustawie z dnia 27 lipca 2005r. Prawo o szkolnictwie wyższym. Tymczasem art. 4 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 05 kwietnia 1993r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.U.UE.L.1993.95.29) nakazuje, aby nieuczciwy charakter warunków umowy był określany z uwzględnieniem rodzaju towarów lub usług, których umowa dotyczy i z odniesieniem, w czasie wykonania umowy, do wszelkich okoliczności związanych z wykonaniem umowy oraz do innych warunków tej umowy lub innej umowy, od której ta jest zależna. Interpretacji tego artykułu dyrektywy podjął się Trybunał Sprawiedliwości w wyroku z dnia 01 kwietnia 2005r. w sprawie C-237/02 podając, iż jeśli chodzi o to, czy dany warunek w umowie jest lub nie nieuczciwy, to art. 4 dyrektywy 93/13 stanowi, że odpowiedzi należy udzielić biorąc pod uwagę rodzaj towarów lub usług, których umowa dotyczy, i odnosząc się, w momencie zawarcia umowy, do wszelkich okoliczności towarzyszących zawarciu umowy. Należy ponadto rozważyć skutki, które dany warunek umowny może wywoływać w ramach prawa znajdującego zastosowanie do tej umowy, a to wymaga zbadania krajowego porządku prawnego.

Mając powyższe na względzie, uzasadnione wątpliwości wzbudzać musiałyby nawet próba porównania postanowień wymienionych w zaskarżonej Decyzji z klauzulami odnotowanymi w rejestrze, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 kpc, wskazanymi przez Prezesa UOKiK jako analogiczne z zakwestionowanymi, gdyż dotyczą różnych stosunków prawnych, a ich treści nie można uznać za literalnie tożsamą, ani też nie można przyjąć, że różnią je jedynie niewielkie odstępstwa w szyku wyrazów. Stąd podważona być musi nawet rzekoma zbieżność tych klauzul.

Reasumując, w ocenie Sądu nie można uznać za działanie bezprawne stosowanie przez powoda postanowień wpisanych do rejestru na skutek orzeczenia wydanego przeciwko innemu przedsiębiorcy, a zatem nie została spełniona przesłanka uznania tego działania za zakazaną praktykę w świetle art. 24 ust. 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji konsumentów.

Z powyższych względów Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów uchylił zaskarżoną Decyzję na podstawie art. 479^{31a} § 3 kpc jako wydaną z rażącym naruszeniem prawa.

SSO Maria Witkowska